

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В.ДОКУЧАЄВА**

Кафедра управління земельними ресурсами та кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПП.05 ОЦІНКА ЗЕМЛІ І НЕРУХОМОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань **19 «Архітектура та будівництво»**

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність **193 «Геодезія та землеустрій»**

(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма **«Землеустрій та кадастр»**

(назва програми)

Факультет **інженерів землевпорядкування**

(назва факультету)

Робоча програма навчальної дисципліни «Оцінка землі і нерухомості» для здобувачів галузі знань «Архітектура та будівництво», спеціальності «Геодезія та землеустрій», освітньо-професійної програми «Землеустрій та кадастр».

«__» _____ 20__ р. __ с.

Розробник: доцент кафедри управління земельними ресурсами та кадастру, д.е.н.,
Гаража О.П.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри управління земельними ресурсами та кадастру

Протокол від «____» _____ 20__ р. № ____

Завідувач кафедри
управління земельними ресурсами та кадастру

(підпис)

(І.В. Кошкалда)
(ініціали та прізвище)

«__» _____ 20__ р.

Схвалено методичною комісією факультету інженерів землевпорядкування

Протокол від «____» _____ 20__ р. № ____

Голова _____ (О.В. Князь)
(підпис) (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 19 «Архітектура і будівництво»	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 193 «Геодезія та землеустрій»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		4-й	5-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		8-й	9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 4	Освітній рівень підготовки: перший (бакалаврський) рівень. Кваліфікація – «бакалавр з землеустрою та кадастру»	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		50 год.	74 год.
		Індивідуальні завдання:	
		–	–
		Вид контролю:	
		залік, практичні роботи	залік, практичні роботи

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна спрямована на підготовку фахівців у сфері оцінки землі і нерухомості в землеустрої та кадастрі, земельному менеджменті, управлінні земельними ресурсами, формуванні суб'єктів оціночної діяльності, які володітимуть питаннями теоретичних знань та практичних навичок щодо комплексного вирішення задач на основі єдиних правил і підходів до оцінювання, закріплених в стандартах оцінки і нормах професійної діяльності, визначення впливу оціночної діяльності на процес прийняття економічних і фінансових рішень власниками майна, відповідності вимогам сумлінності і компетентності, котрі висуваються до особи оцінювача.

Метою викладання навчальної дисципліни «Оцінка землі і нерухомості» є формування у здобувачів теоретичних знань і практичних навичок щодо змісту, функцій, завдань оціночної діяльності, методичних підходів, методів та оціночних процедур нерухомого майна.

Завданнями навчальної дисципліни є: вивчення історичних і соціально-економічних умов зародження земельно-оціночної діяльності; встановлення поняття, принципів, завдань, функцій та сутності оцінки землі і нерухомості; визначення місця і ролі організаційно-правових аспектів суб'єктів оціночної діяльності при регулюванні земельно-майнових відносин та управлінні об'єктами нерухомого майна; вивчення методичних підходів та методів оцінки нерухомого майна; відповідність стандартам оціночної діяльності світового, європейського та національного рівня; оцінка вартості різних прав і видів земельної власності, спеціалізованих об'єктів, прав користування землею; набуття навиків організації землеоціночної діяльності стосовно складу робіт та оформлення документації з результатами оцінки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні **знати:**

- поняття, цілі та принципи нерухомого майна та земельної власності;
- сутність та зміст чинних методичних підходів, методів і оціночних процедур з оцінки землі і нерухомості;
- зміст і напрямки розвитку сучасної оціночної діяльності в сфері оцінки майна, майнових прав;
- закономірності розвитку стандартизації оцінки землі і нерухомості, її позитивні і негативні наслідки;
- правові, економічні, організаційні механізми визначення ринкової та неринкових видів вартості;
- етапи проведення процесу оцінки та вимоги до формування документації;

уміти:

- здійснювати обстеження земельної ділянки і вивчення ситуації на ринку нерухомого майна;
- визначати вид вартості земельної ділянки відповідно до умов угоди ;
- аналізувати, систематизувати й узагальнювати інформацію у завданні на оцінки з подальшим укладанням договору про оцінку;
- проводити збирання, оброблення та аналіз вихідних даних для проведення оцінки землі і нерухомості;
- визначати найбільш ефективне використання земельної ділянки;

- вибирати та обґрунтовувати методичні підходи і методи з оціночними процедурами;
- визначати вартість земельної ділянки за обраними методичними підходами та формуванням остаточного висновку;
- використовувати набуті знання з оцінки землі і нерухомості під час складання звіту про оцінку землі, у дипломному проектуванні.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність: Інтегрувати знання з різних галузей для вирішення теоретичних та практичних задач та проблем з оцінки землі і нерухомості. Знати принципи оцінки землі, майна, основні методичні підходи, методи до проведення оціночних процедур.

Загальні компетентності:

- 1.Здатність до узагальнення, формування висновків, аналізу, синтезу.
- 2.Здатність виходити із невизначених ситуацій, брати на себе етичну і соціальну відповідальність за прийняті оціночні рішення.
- 3.Здатність орієнтуватися на результат, бути комунікабельним та відповідальним, постійно оновлювати свої професійні знання та навички.
- 4.Здатність до проведення переговорів та укладання договорів на оцінку землі державною та іноземними мовами.
- 5.Здатність організовувати команду для праці над оціночним проектом, адаптуватись до різних поведінкових, соціальних, економічних, культурно-етичних особливостей.
- 6.Практичні вміння застосовувати комп'ютерні технології та програми.
- 7.Прагнення до участі в громадських об'єднаннях оцінювачів.
- 8.Здатність комунікації з провідними оцінювачами та професіоналами у сфері оцінки (з експертами з інших галузей).
- 9.Здатність приймати участь в міжнародних проектах або працювати самостійно.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- 1.Здатність застосовувати чинні стандарти, правові і законодавчі акти, методики, порядки, економіко-статистичні моделі, світові та європейські бази даних, геоінформаційні технології в сфері оцінки землі і нерухомості.
- 2.Здатність застосовувати досвід з історичного розвитку та сучасних напрямів розбудови оціночної діяльності в Україні та світі, адаптувати зміст головних процедур та виокремлювати невирішені проблеми.
- 3.Здатність застосовувати знання законодавства у сфері професійної оціночної діяльності, обґрунтовувати зміст земельно-оціночної діяльності, земельної власності та різних прав, особливостей оцінки різних видів спеціалізованих об'єктів, прав користування, забудованих земель та земель різного цільового використання.
- 4.Здатність оцінювати банківські позики і формувати іпотечне кредитування за рахунок залучення на ринок нерухомого майна зовнішніх фінансових ресурсів, забезпечуючи активність ринку землі та нерухомості, масштабність операцій під заставу.

5.Здатність до здійснення консультацій, котрі стосуються професійної оціночної діяльності в сфері управління земельними ресурсами.

6.Обізнаність та відповідність чинним нормативам практичної діяльності, у тому числі професійній підготовці оцінювачів, набуття кваліфікаційного свідоцтва оцінювача, сертифіката суб'єкта оціночної діяльності, записів Державного реєстру оцінювачів, проведення рецензування документації.

7.Здатність налагоджувати ділові зв'язки та домовлятися із замовниками, проводити підготовчі роботи, складати та підписувати угоди на оцінку.

8.Здатність опрацьовувати зібрані дані про об'єкт оцінки, наводити конкретну характеристику об'єкта, вибирати і доводити доцільність обраних методичних підходів та методів проведення оцінки.

9.Уміння використовувати одержану аналітичну інформацію з функціонування ринку земель, економічної та фінансової ситуації у державі і конкретному регіоні розміщення земельної ділянки, попиту та пропозиції на ринку нерухомості.

10.Здатність виокремлювати та опрацьовувати корисні властивості об'єкта нерухомості та соціально-економічного середовища, а також впливу містобудівних, екологічних, обмежувальних та інших факторів на його оцінку.

11.Вміння здійснювати пошук проданих на конкретному ринку вільних від поліпшень земельних ділянок, подібних до оцінюваної земельної ділянки застосовуючи сучасні методи та моделі, аналітичні та інформаційні програми для порівняння аналогів за правом власності, умовами фінансування, умовами здійснення платежу, датою продажу.

12.Здатність перевіряти інформацію щодо характеру укладених угод з приводу вимушеності чи свідомої та раціональної діяльності всіх сторін договору, встановлювати характер та ступінь відмінностей між оцінюваною ділянкою та ділянками-аналогами.

13.Уміння враховувати тип земельних поліпшень, визначати їх щільність, технічні та метричні параметри, клас капітальності, ступінь знецінення при найбільш ефективному використанні земельної ділянки.

14.Здатність практично визначати ринкову вартість земельних поліпшень як відтворення або заміщення з урахуванням всіх видів зносу, обґрунтовувати вартість робіт з відведення земельної ділянки та оформлення правопосвідчуючих документів, розраховувати вартість створення поліпшень, характеризувати розмір місцевих податків та зборів, вартість фінансування та прибуток інвестора.

15.Здатність виявляти можливості одержання доходу від надання в оренду земельної ділянки, визначати чистий операційний дохід, дійсний та оперативний валовий дохід, ризики недоотримання орендної плати внаслідок заборгованості чи недовикористання об'єкта оцінки, формування висновків та звіту.

Міждисциплінарні зв'язки:

1.Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни: державний земельний кадастр, земельне право, землепорядне проектування, землеустрій, економіка сільськогосподарського виробництва, законодавче забезпечення кадастру нерухомості, моніторинг та охорона земель.

2.Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну: - оцінка земель різного цільового використання, управління земельними ресурсами, прогнозування використання земельних ресурсів та ін.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади оцінки землі та нерухомості.

Тема 1. Теоретико-правові засади оцінки землі і нерухомості.

Поняття об'єктів оцінки. Поняття об'єктів оцінки нерухомого майна. Об'єкти оцінки у матеріальній і нематеріальній формах, їх поняття та характеристика. Об'єкти оцінки у формі цілісного майнового комплексу. Принципи оцінки. Правова база.

Тема 2. Поняття та види вартості.

Поняття вартості і ціни майна та майнових прав. Види вартості. Поняття та особливості використання ринкової вартості. Бази оцінки, відмінні від ринкової вартості (неринкові види вартості), та особливості їх використання. Особливості визначення і застосування різних видів вартості. Залишкова вартість заміщення (відтворення). Вартість у використанні. Вартість ліквідації. Інвестиційна вартість. Спеціальна вартість. Ліквідаційна вартість.

Тема 3. Методологія оцінки землі і нерухомості.

Методика експертної грошової оцінки земельних ділянок. Основні джерела інформації для оцінки. Процедура виконання експертної грошової оцінки земельних ділянок. Особливості визначення грошової оцінки права власності та права користування. Методичні підходи та методи оцінки.

Тема 4. Порівняльний підхід в оцінці землі та нерухомості.

Застосування порівняльного підходу в оцінці землі та нерухомого майна: основні принципи та етапи оцінки. Основні критерії вибору порівняних об'єктів-аналогів. Елементи співставлення. Сутність поправок та їх класифікація (процентні та вартісні поправки). Методи розрахунку (попарного зіставлення, поелементний та статистичний). Підсумковий висновок про ціну об'єкта нерухомості. Практика застосування порівняльного підходу.

Тема 5. Доходний підхід в оцінці землі та нерухомості.

Розрахунок очікуваного чистого операційного доходу. Договір оренди. Дійсний валовий дохід. Розрахунок ставки капіталізації. Метод прямої та непрямої капіталізації доходів: переваги та недоліки. Визначення прогнозного періоду. Прогнозування грошових потоків від експлуатації об'єкта нерухомості. Визначення ставки дисконтування. Розрахунок вартості об'єкта нерухомості методом дисконтування грошових потоків. Проведення оцінки методом зиску та інвестиційним у складі доходного методичного підходу. Підсумковий висновок про ціну об'єкта. Практика застосування доходного підходу.

Тема 6. Витратний підхід в оцінці землі та нерухомості.

Загальна характеристика витратного підходу: процедура оцінки. Визначення понять “відновна вартість”, “вартість заміщення”. Прямі та непрямі витрати. Методи розрахунку відновлюваної вартості. Кошторис вартості будівництва. Складові зведених кошторисів розрахунку вартості будівництва. Розрахунок вартості будівництва. Визначення ступеня зносу об’єкта нерухомості. Фізичний, функціональний та економічний знос. Фізичне та економічне життя будівлі. Хронологічний та ефективний вік будинку. Проведення оцінки економічним методом, методом співвіднесення, методом залишку для землі, методом розподілення доходу та методом розвитку у складі витратного методичного підходу. Підсумковий висновок про ціну об’єкта. Практика застосування витратного підходу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб.	інд.	с. р.		л	п/с	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади оцінки землі та нерухомості												
Тема 1. Теоретико-правові засади оцінки землі і нерухомості	11	3	3	-	-	5	14	1	1	-	-	12
Тема 2. Поняття та види вартості	11	3	3	-	-	5	14	1	1	-	-	12
Тема 3. Методологія оцінки землі і нерухомості	16	3	3	-	-	10	14	1	1	-	-	12
Тема 4. Порівняльний підхід в оцінці землі та нерухомості	16	3	3	-	-	10	14	1	1	-	-	12
Тема 5. Доходний підхід в оцінці землі та нерухомості	18	4	4	-	-	10	17	2	2	-	-	13
Тема 6. Витратний підхід в оцінці землі та нерухомості	18	4	4	-	-	10	17	2	2	-	-	13
Разом за змістовим модулем 1	90	20	20	-	-	50	90	8	8	-	-	74

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Базові визначення оцінки землі і нерухомості	2
2	Законодавче забезпечення оцінки землі і нерухомості	2
3	Класифікація земель та документи на землю. Характеристики земельної ділянки	2
4	Укладання договору на проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки	2
5	Методичний підхід капіталізації чистого операційного або рентного доходу від використання земельних ділянок	2
6	Методичні засади визначення ставки капіталізації	2
7	Методичний підхід зіставлення цін продажу подібних земельних ділянок	2
8	Методичний підхід врахування витрат на земельні поліпшення	2
9	Шість функцій грошей	2
10	Оформлення звіту про оцінку земельної ділянки	2
	Разом	20

7. Теми лабораторних занять

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття оцінки та оціночної діяльності в Україні	2
2.	Основні положення, завдання та зміст оцінки нерухомості, у т. ч. земельних ділянок	2
3.	Поняття вартості, її зміст, види та правовий режим.	2
4.	Суб'єкт та об'єкт оцінки. Законодавчі норми.	2
5.	Об'єкти оцінки у матеріальній і нематеріальній формах, їх поняття та характеристика.	2
6.	Основні принципи оцінки об'єктів та оціночного процесу.	2
7.	Принцип найкращого і найбільш ефективного використання	2
8.	Інформаційне забезпечення оцінки майна	2
9.	Методологічні основи оціночного процесу	2
10.	Методологічна основа експертної оцінки об'єктів нерухомості, у тому числі земельних ділянок.	2
11.	Міжнародні, європейські та національні вимоги оціночного процесу.	2
12.	Особливості застосування методичних підходів та підбір методів оцінки.	2
13.	Оцінка доходу, що приносять об'єкти нерухомості в матеріальній формі	2
14.	Оцінка прав користування об'єктами нерухомості та прав використання ресурсів природного середовища	2
15.	Вимоги та процедура оформлення результатів оцінки	2
16.	Регулювання, ліцензування та стандартизація оціночного процесу	2
17.	Регулювання у сфері оціночної діяльності.	2
18.	Використання показників оцінки для оподаткування та інших обов'язкових платежів, ринкового обігу та формування нематеріальних активів.	2
19.	Професійна підготовка оцінювачів. Кваліфікаційне свідоцтво оцінювача	2
20.	Державні реєстри документів з оцінки та суб'єктів оціночної діяльності	2
21.	Світовий досвід оцінки земель	2
22.	Методи оцінки земель	2
23.	Методичні підходи оцінки земель	3
24.	Рентний дохід та способи її визначення	3
	Разом	50

9. Індивідуальні завдання

Виконання і захист практичних робіт є формою атестації здобувачів з дисципліни «Оцінка землі і нерухомості».

Практична робота є кінцевим результатом самостійної індивідуальної навчальної діяльності здобувача; дослідженням, яке підводить підсумки вивчення ним дисципліни, що передбачена навчальним планом підготовки.

Метою практичних робіт є закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами за час навчання та їх застосування при комплексному вирішенні конкретного фахового завдання.

У процесі виконання практичних робіт здобувач повинен проявити:

- знання загальнотеоретичних і загально-оціночних дисциплін, які розкривають теоретичні основи та практичні питання оцінки;
- уміння добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до цілей дослідження;
- уміння формулювати висновки і обґрунтовувати конкретні пропозиції щодо вдосконалення земельно-оціночної діяльності.

10. Методи навчання

У ході вивчення дисципліни «Оцінка землі і нерухомості» використовуються такі методи навчання:

1. Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – словесні (лекція, бесіда, розповідь), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (виконання конкретних прикладних розрахунків).

2. Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні, продуктивні, а саме: дослідницькі, пошукові, частково-пошукові.

4. Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота з підручниками і науковою літературою, текстами лекцій, практичних занять; робота з комп'ютером; виконання письмових завдань; прикладні дослідження.

11. Методи контролю

Контроль знань, умінь і навичок студентів – невід'ємна складова педагогічного процесу та форма зворотного зв'язку при вивченні дисципліни «Оцінка землі і нерухомості». У навчальному процесі використовуються такі види контролю: поточний, періодичний (проміжний), підсумковий.

Поточний контроль – контроль рівня знань і умінь у процесі навчання, який проводиться на лекціях та практичних заняттях. Він має такі види і форми:

- опитування на засвоєння попередньої лекції (на початку чергової лекції);
- опитування під час лекції на розуміння її суті;
- контроль за засвоєнням матеріалу лекції;
- практичні заняття;
- співбесіда;
- модульний контроль.

Періодичний (проміжний) контроль – це контроль після вивчення розділу, теми змістових модулів. Він включає такі види контролю:

- контрольні роботи;
- колоквіуми;
- тестові опитування;
- контроль за формуванням практичних умінь і навичок;
- контроль за умінням вирішувати професійно-орієнтовані завдання.

Підсумковий контроль – це контроль, який здійснюється наприкінці вивчення дисципліни. Він включає:

- ✓ семестровий контроль;
- ✓ залік.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1						100
T1*	T2	T3	T4	T5	T6	
20	20	15	15	15	15	
100 x 1						

*T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Підсумкова семестрова оцінка визначається за формулою:

Підсумкова оцінка = (Сума балів за Змістовний модуль 1 × 1,0).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку, практичних робіт
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
66-74	D	задовільно
60-65	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

*згідно оціночних норм Міністерства освіти і науки України

***Оцінка «відмінно» – 90-100 балів** – виставляється студенту за впевнені, аргументовані відповіді, самостійне, творче, ініціативне застосування знань в змінених ситуаціях. Студент демонструє глибоку обґрунтованість, логічність, переконливість викладу матеріалу, правильну і виразну мову. Показує високу старанність і вправність у виконанні практичних завдань і їх бездоганне зовнішнє оформлення.

Оцінка «добре» – 75-89 балів – виставляється студенту, якщо при відповіді на запитання він показав свідоме і повне засвоєння, але з деякими неточностями в другорядному матеріалі, які студент сам виправляє. Студент демонструє достатню обґрунтованість, незначне порушення послідовності, недостатню переконливість при викладенні матеріалу. Показує достатню старанність і вправність, добре зовнішнє оформлення при виконанні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» – 60-74 бали – виставляється за свідоме засвоєння програмного матеріалу з незначними помилками, які студент виправляє з допомогою викладача. Присутні деякі порушення логічності і послідовності, не зовсім достатня самостійність мислення. При виконанні практичних завдань демонструє посередню старанність, зовнішнє оформлення задовільне.

Оцінка «незадовільно» – 35-59 балів – виставляється за несвідоме, механічне засвоєння з великими помилками і прогалинами у знаннях програмного матеріалу. Мають місце необґрунтованість суджень, недостатньо розвинена самостійність

мислення. При виконанні практичних завдань відсутність старанності, погане зовнішнє оформлення.

13. Методичне забезпечення

1. Вервейко А.П. Експертна грошова оцінка земельних ділянок та майна: методичні вказівки до практичних, семінарських занять та самостійної роботи. Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 0801 «Геодезія та землеустрій» / А.П. Вервейко, Л.В. Сухомлін, Д.І. Масленніков, О.М. Молочна. Харк. нац. аграр. ун-т. Х.: ХНАУ, 2008. 62 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Вервейко А.П. Сучасні питання нормативної грошової оцінки земель: посібник // А.П. Вервейко, Л.В. Сухомлін, О.П. Гаража. Харків «Принтіздат». 2012. 350 с.
2. Варламов А.А. Земельный кадастр: В 6 т. Т. 4: Оценка земель. Сер.: Учебники и учеб. пособия для студентов высш. учеб. завед. М.: Колос, 2006. 464 с.
3. Генри С. Харрисон. Оценка недвижимости: Учеб. пособие: Пер. С англ. М.: РИО Мособлупрполиграфиздат, 1994. 231 с.
4. Горемыкин В. Экономика недвижимости. М.: Филин, 1999. 567 с.
5. Грибовский С.В. Оценка доходной недвижимости: Учеб. Пособие для вузов. СПб.: Питер, 2001. 334 с.
6. Григорьев В. и др. Оценка объектов недвижимости. М.: ИНФРА-М, 1997. 320 с.
7. Грязнова А.Г., Федотова М.А., Агуреев Н.В. и др. Оценка недвижимости: учеб. для студ. вузов, обучающихся по спец. «Финансы и кредит». М.: Финансы и статистика, 2007. 496 с.
8. Драпиковський О.І., Іванова І.Б. Оцінка земельних ділянок К. «ПРИНТ-ЕКСПРЕС», 2004. 296 с.
9. Елисеев В.М. Классификация видов стоимости // Вопр. оценки. 1998. № 1. С. 56–60.
10. Євтух О.О. Принципи оцінки ринкової вартості нерухомості: новий аспект // Економіка та держава. 2005. № 1. С. 48–54.
11. Каминский А.В. Анализ практики оценки недвижимости: учеб. практ. пособие для вузов / А. В. Каминский, Ю. И. Страхов, Е. М. Трейлер. М.: Междунар. акад. оценки и консалтинга, 2005.
12. Копылова В. В., Коркина В.С. Оценка рыночной стоимости недвижимости: учеб. пособие. Иркутск: Изд-во ИГЭА, 2001. 94 с.
13. Котик З.О. Нерухоме майно та методи його оцінки. Львів: Каменяр, 2002. 95 с.
14. Кузнецова О.П. Оценка рыночной стоимости объектов недвижимости: учеб. пособие. Омск: Изд-во ОмГТУ, 2001. 83 с.
15. Ломакин Г. В. Оценка земли и иной недвижимости: учеб.-практ. пособие для дистанц. обучения. М.: ГУЗ, 2001. 212 с.
16. Макенлрой Кен. Азбука инвестирования в недвижимость. М.: Попури, 2005, 256 с.

Додаткова

1. Конституція України: прийнята на V-й сесії Верховної ради України 28 червня 1996р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про оцінку земель: Закон України від 11 грудня 2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 № 161-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про оцінку майна, майнових прав і професійної оціночної діяльності в Україні. Закон України від 12.07.01 № 2658. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про державну експертизу землепорядної документації. Закон України від 17.06.04 № 1808. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
12. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень. Закон України від 1 липня 2004 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 553. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Про іпотеку. Закон України від 5 червня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 38. Ст. 313. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
14. Національний стандарт 1 “Загальні засади оцінки майна і майнових прав”: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.03 № 1440. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Національний стандарт 2 “Оцінка нерухомого майна”: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.04 № 1442. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Національний стандарт 3 “Оцінка цілісних майнових комплексів”: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.10.04 № 1442. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Національний стандарт 4 “Оцінка майнових прав інтелектуальної власності”: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. №1185. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Методика експертної грошової оцінки земельних ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11. 2002 р. № 1531. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Методика оцінки майна: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.03 № 1891. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/> - інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів.
2. <http://www.kmu.gov.ua/> - інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.rada.crimea.ua/> – нормативно - правова база Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

4. <http://land.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.
5. <http://zem.ua/index.php/ru/> – земельний портал України.
6. <http://www.myland.org.ua/> – Моя земля – земельно-правовий та аналітичний ресурс.
7. <http://www.nau.kiev.ua/> – нормативні акти України українською, російською, англійською мовами.